

Vedran Zlatić, mag. iur.

THE GUARDIAN OF THE CONSTITUTION: Hans Kelsen and Carl Schmitt on the Limits of the Constitutional Law, Published by: Cambridge University Press, 2015., Translation, introduction and notes: prof. Lars Vinx

„THE GUARDIAN OF THE CONSTITUTION: Hans Kelsen and Carl Schmitt on the Limits of the Constitutional Law“ naslov je koji nam donosi prvi prijevod na engleski jezik radova prof. Hansa Klesena i prof. Carla Schmitta koji se odnose na njihovu debatu ustavnopravne tematike vođene tijekom razdoblja između dva svjetska rata. Urednik ovoga izdanja je prof. Lars Vinx; asistent na Department of Philosophy at Bilkent University, Ankara. Navedena knjiga sadrži ukupno 279 stranica i izašla je 2015. godine u izdanju Cambridge University Pressa.

Na početku knjige nalazi se Sadržaj (str. vii), potom slijede Zahvale urednika (str. viii), Zabilješke uz tekst (str. ix) te Uvod (str. 1.-21.). Središnji dio knjige sastoji se, kako smo već i napomenuli, od radova prof. Kelsena i prof. Schmitta koje je prof. Vinx preveo na engleski. Navest ćemo naslove središnjih poglavlja koji predstavljaju prijevod tih radova na engleski jezik, dok za detaljnije informacije u vezi s njima, kao i za naslove njemačkih originala upućujemo na knjigu prof. Vinxa koja je jest predmet ovog prikaza. Dakle, središnji dio knjige donosi sljedeća poglavlja: 1. „Kelsen on the nature and development of constitutional adjudication“ (str. 22.-78.), 2. „The guardian of the constitution: Schmitt's argument against constitutional review“ (str. 79.-124), 3. „The guardian of the constitution: Schmitt on pluralism and the president as the guardian of the constitution“ (str. 125.-173.), 4. „Who ought to be the guardian of the constitution? Kelsen's reply to Schmitt“ (str. 174.-221.), 5. „Prussia contra *Reich*: Schmitt's closing statement in Leipzig“ (str. 222.-227.) i 6. „Kelsen on the judgement of the *Staatsgerichtshof* of 25 October 1932“. U zadnjem dijelu knjige nalaze se Bilješke (str. 254.-265.), Literatura (str. 266.-273) i Index pojmova (str. 274.-279.). U nastavku teksta bit će nešto više riječi o materiji iz poglavlja sadržanih u središnjem dijelu knjige.

Ti radovi predstavljaju samu srž rasprave koja se vodila između dvojice istaknutih pravnih teoretičara glede problematike ustavnog prava, točnije razmatranja o prirodi i granicama ovlasti koje prema tadašnjem čl. 48. Weimarskog ustava pripadaju izvršnoj vlasti u slučajevima izvanrednog stanja, te raspravu o opravdanosti i poželjnosti uspostave i djelovanja ustavnog sudstva. Dakle, preciznije rečeno, vodila se rasprava o tome tko bi trebao biti „čuvar“ ustavnoga poretka države, odnosno kojoj od institucija državne vlasti treba dodijeliti takve ovlasti. Ukratko, prof. Kelsen je smatrao kako je nužna uspostava institucije ustavnoga suda u čiju bi nadležnost pripadalo ocjenjivanje ustavnosti pravnih akata niže pravne snage od ustava, a samim tim i zakona koje donosi središnje državno zakonodavno tijelo. Nadalje, nužnost uspostave ustavnoga sudstva još je izraženija u federalnim državama (kakva je upravo i bila Weimarska Republika) budući da bi njemu trebala pripasti i nadležnost rješavanja sporova

glede nadležnosti između središnje vlasti i država članica. Dakle, prema prof. Kelsenu, ustavni sud je taj kojem bi trebala pripasti uloga „čuvara“ ustava. S druge strane, prof. Schmitt je smatrao da bi se uvođenjem institucije ustavnoga suda dovelo do neopravdanog prekoračenja sudskih ovlasti, budući da bi sud u slučajevima takve vrste nužno donosio odluke koje bi imale i politički karakter te bi to dovelo do politizacije sudske grane vlasti, a samim time i do narušavanja legitimnosti sudskog djelovanja. Najbolje rješenje bi, prema tome, ističe prof. Schmitt, bilo ono koje predviđa da predsjednik republike, koji je, iako politički, ipak nestranački faktor, bude vrhovni tumač a samim time i „čuvar“ ustava. Prema njemu, takva i jest intencija čl. 48. Weimarskog ustava koji predsjedniku daje „diktatorske ovlasti“ u izvanrednim situacijama, a koje za cilj imaju očuvanje normalnog funkcioniranja države.

Jedan sasvim konkretni povijesni događaj predstavlja kulminaciju ove rasprave, a riječ je o tzv. *Preusseenschlagu*, tj. o svrgavanju pruske vlade na osnovi dekreta predsjednika Weimarske Republike von Hindenburga (pravnu osnovu za donošenje ovog dekreta predsjednik predstavljao je čl. 48. Weimarskog ustava), kojim se daju ovlasti tadašnjem kancelaru Weimarske Republike Franzu von Papenu da svrgne pokrajinsku prusku vladu socijaldemokrata Otta Brauna. Navodni cilj ovog poteza bila je ponovna uspostava javnog reda i sigurnosti u Pruskoj, ali stvarni povod zapravo je bilo omogućavanje preuzimanja izvršne pokrajinske vlasti od strane središnje federalne vlade s konzervativcima na čelu. Cijeli je ovaj slučaj na kraju dobio sudski epilog budući da je pokrajinska pruska vlada osporavala zakonitost takvog djelovanja te je pokrenila postupak pred sudom (*Staatsgerichtshof*), koji, doduše, nije imao ovlasti ustavnog suda, ali je bio nadležan za sporove nastale između federalne vlade i država članica. Sukladno svojim ranijim shvaćanjima i razmišljanjima, prof. Kelsen i prof. Schmitt (koji je i sam zastupao federalnu vladu u ovom postupku) iznijeli su svoja mišljenja o ovom slučaju i o odluci *Staatsgerichtshofa* od 25. listopada 1932. g. što je zapravo bila konkretizacija teorijskih rasprava vođenih u proteklim godinama. Njihova razmišljanja i stavovi prikazani su u zadnja dva poglavlja knjige i o njima ovdje detaljnije nećemo pisati.

Dakle, naslov pred nama donosi raspravu o vrlo zanimljivoj, ali i vrlo bitnoj tematici ustavnoga prava koja je bila aktualna, kako je već i napisano, u razdoblju između dva svjetska rata, ali koja i danas ne gubi na svome značaju. Stoga je vrlo zanimljivo dobiti uvid o razmišljanja dvojice nesumnjivo velikih pravnih stručnjaka o tim pitanjima. Kada svemu dodamo i povijesne okvire, a to je vrijeme koje prethodi dolasku nacista na vlast u weimarskoj Njemačkoj, uzimajući u obzir da je odluka *Staatsgerichtshofa* od 25. listopada 1932. g. na neki način olakšala politički zaokret u Weimarskoj Republici, onda svakako ova rasprava dobiva i mnogo širi kontekst i značaj nego što bi imala da se zadržala u čisto pravnim okvirima.